

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Vita Petri Canisii De Societate Iesv

Rader, Matthäus

Monachii, 1614

VII. Friburgum Nuithoniæ Heluetiorum proficiscitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70957)

174 DE VITA P. CANISIÏ
stylo vindicabat, edendum curavit,
& Alberto Magno Boiorum princi-
pi, de Germania & religione Catholi-
ca præclarè merito nuncupavit.

FRIBVRGVM NVI-
THONÆ HELVETIORVM

PROFICISCI TVR.

CAPVT VII.

CVM anno, quemadmodū expli-
catum est, sexagesimo nono Pro-
uinciæ curas Paulo Hoffæo comen-
dasset, quidquid otij à concionibus,
cōsiliis, & aliis negotiis fuit reliqui, fu-
it autē perparū, q̄ Præfecto Sociorū
Hoffæo Collega adiunctus, cū illo Col-
legia obire & lustrare cogeretur, totū
id quod à septuagesimo ad octogesimū,
decennium fuit, libris suis par-
tim in lucē foras datis, partim etiam
dandis, recognoscendisq; impendit.
Adulto iam anno octogesimo, vlti-
moq; anni mense, III. Idus Dec. ipso
die S. Damasi (qui Canisium Nuitho-
nibus dedit) à Francisco Bonhomio
Episco-

Episcopo Vercellensi, viro eximiis fortunæ, ingenij, & virtutis ornamenti exulto, Gregorij XIII. Pont. Max. ad Rhætos, Heluetios, Imperatorem Rudolphum, & Belgas, legato ductus est Friburgum, ut ibi Sociis Collegium poneret, & ipse quasi fundamenti loco primus istic lapis poneretur. Est Friburgum vrbs apud Nuithonas in Auenticis Heluetiorum, Allobrogibus & celtis proxima, diuersa à Brisiaca, pomerij amplitudine ingens, morum & ingeniorum cultu emendata beneque morata, ex aristocratia & democratia composita. suis viuit legibus, regiturque populus à Duobus viris, senatu & tribunis plebis. Conditorum laudat Bertoldum IV. Zeringiæ Regulum, & Burgundiæ transiuranæ præsidem, qui ante annos admodum quadringentos quatuor & triginta, primum vrbi locum in edita rupe cepit, quam flumen haud totam tamen ambit, vnde potissimum illi nomen, quasi diceret arcem libertatis, sensim

fenfim poſtea deſcendens latè complexa flumen ſe ipſam propagauit, ruruſumq̄ue altiꝯ excreſcens moenia promouit. Zeringiorum ſtirpe in filio, qui Bernatibus urbem conſtituit, deſecta, in Friderici II. poteſtatem teſtamento venit, ab illo ad alioſ atque alioſ dynaſtas ac dominos, demumq̄; ad Allobroges deuoluta, à quibus tandem exempta, vt partam iure libertatem tueretur, ſe cum reliquis Heluetiæ liberis & fæderatis populis coniunxit. Priore ſæculo, cùm infamis Zvvinglius fæda hæreſeos labe magnam gentis partem inquinaret, ac ipſe cum deſertoribus auitæ religionis, non paucis in bello ciuili quod claſſico accenderat, periſſet, aſſeclæ tamen eius, errorem ſuũ perſeuerarunt, & periculum erat, ne Friburgenſes etiam vndiq̄; cincti ſectis à vicinia traherentur, rectoq̄ue à tramite veteris & Catholiciſſimæ diſciplinæ auerterentur. Sed fides & con-

ciones

miſſi

ciones Ecclesiarum, prætorumq; & senatus constantia, iussis faceſſe re Zvinglianis, peruicere, priſcamque religionem mordicus retinuerunt. Vt ergo populus de cætero quoq; labem nullã acciperet & circumſtrepentium rabularum fremitu non turbaretur, viſum è Repub. Friburgenſi fore, ſi Societati IESV cõtubernium illic figeretur, à qua iuuentus ad priſcæ religionis fidem & optimos mores, optimasq; litteras informaretur. Bonhomius igitur Pontificis ad Heluetios legatus, anno poſt Virginis partum CIO. IO. LX XVII. & ſequenti, mirificè in Eccleſiaſticorum Friburgenſium animos ſe inſinuauit, præſertim verò cum ædis ſummæ Præpoſito Petro Schneulino viro Reuerendo, & veteris doctrinæ Catholicæ retinētiſſimo ſummam familiaritatem contraxit, cum eoq; in commune concilium poſuit de Societate Friburgum introducē-

M da,

da, per quam senatui populoq; Friburgensi, quà de religione, quà cæteris optimè cōsuleretur. Ac tū deinde cum ciuili Magistratu, eoq; res deducta, vt conflagrati cuiusdā Cœnobij, adeoq; propè deserti area fundusq; cum annuo censu Sociis in victum & cultū assignaretur. Ad quam rē haud parum consiliis & opera sua contulerunt primores ciuitatis, viri illustres Ioannes Heidius Duū vir seu prætor, Guilielmus Krummestallius, Petrus Quentius à medēdi arte clarus, Christophorus Reiffius. Hi omnes, vt est in monumētis Friburgensis Collegij; Sociorū res curandas Bonhomio legato cōmiserūt, qui apud Greg. XIII. rem confecit, & Canisiū anno 1510. LXXX. secum Friburgum deduxit.

Transeundi erant Bernatiū fines & ciuitas fæda Zvvinglii & Caluini lue inquinata, cum explorator itineris & infidiator dæmon facilè coniiceret, non è re sua fore illam Episcopi & Canisij

nisi pfectionē, parū abfuit, quin vl-
 timo viatores exitio inuolueret; inie-
 ctis enim à turba manib⁹, conuiuēte
 Senatu, populo mox ludibrio fuere,
 cū eodē die effusi ad spectaculū latro-
 nis rota pstrigendi, pars niuiū globos
 in eos iacularētur, pars raparū moles
 intorquerēt, pars ocreas cæno infar-
 cirent; quas illi indignitates pari tum
 cōstantia animi, tum patiētia pertu-
 lere: Bonhomius tamen Antistes am-
 plissim⁹, Cōsules & Senatū oratione
 prudēti & modesta ita pculit vti mox
 illos facti pœniteret: Nec ipunē tulit
 Albert⁹ Stahel, fordidissim⁹ cerdo,
 improbum caput, & auctōr cōcitatæ
 turbæ, q̄ ingressis in vrbē peregrinis,
 seditionē mouere cœpit, & palā voci-
 ferari; hosce poti⁹, quā latronē illū, q̄
 tū palā ad suppliciū raptabatur, cru-
 ce dignos; & mox egrediētis Episcopi
 mulā cauda prensam euertere, vehē-
 tēq; excutere, neq; quā conat⁹, ver-
 tēte anno ipse fædissim⁹ homo, reus
 turpissimi incest⁹, capitali supplicio

maētatus , cælesti vindicta sacrilegum caput, vt solet, persequente interiit. Bonhomius vbi cum Canisio Friburgum attigit, cum senatu Bernatium per literas de iure gentium, quo legati etiam apud paganos & hostes defenduntur, exostulauit; qui se purgare, quod paria apud alios populos expectare poterat, non omisit.

Subijciam hoc loco, quid reuerendus & doctrina iuxta ac sacra Præfectura vir clarus, Sebastianus Veronius Friburgi ad S. Nicolai Præpositus de aduentu Canisij, quo reliquis postea annis familiarissimè est vsus, annotarit: *Cum inquit, ciuitati Canisiũ susteret Episcopus; En, ait, inter cætera, habetis Friburgenses gemmam, in theca serica, virum in bombice seruandũ. Quæ porro fuerit Ciuitatis gratulatio, quis amor in Canisium, lacrymæ loquantur, quæ eo mortuorum oculos irrorarunt. Nec verò Petrus, tametsi affecta ætas præteritis laboribus finem*

nem suadebat, sibi quiescendum putavit. Concionatus est, donec tandem atatis gravitate oppressus, non tam quievit, quam laboribus omnino exhaustus, laborum reliquiis, id est, morborum tolerantia patienter est exercitatus, ut adeo sciret Collegium Friburgense sui institutorem per omnia fuisse probatum, ut omnes DEO lucri faceret.
 Hæc Veronius

COLLEGIVM FRIBVR- GENSE INCHOAT.

CAPVT VIII.

VIx Canisius Friburgum ingressus erat, cum mox in assignatam sibi D. Nicolai primariam Cathedram progressus, *nunquam enim virtus est otiosa*, sex ipsos annos Senatuum populumque Friburgensem ad cælestis vitæ spem, morum disciplinam, & religionem constanti animo profitendam instituit. Tum deinde morbo correptus, qui mentem illi propè eripuit, à dicendo absti-

M 3   nuit.